

EDUCAȚIA RELIGIOASĂ- GENERALITĂȚI ȘI APRECIERI

Profesor de religie ortodoxă
Bîrsan Ioan Dumitru
Școala Gimnazială Batoș, Loc. Batoș, Jud. Mureș

Motto:

„Ținta educației nu este o idee plămădită de mintea omului, nici o imagine psihologică evocată pentru a întâmpina nevoile superstițioase ale societății, ci Dumnezeu cel veșnic și mesajul către lumea Sa”¹.

(Pr. Constantin Necula)

Educația religioasă trebuie asigurată copilului din primii ani de viață. Nu religia, ci lipsa acesteia este o viață artificială pentru copil, deoarece sufletul copilului se înrudește structural cu realitatea religioasă: „Adevăr vă spun: Cel ce nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un copil nu va intra în ea” (Marcu 10, 15). Educația religioasă afirmă sufletul copilului și, în același timp, îl înalță prin iubire. Pentru omul religios, creștin ortodox, educația este o cale de a ridica la Dumnezeu, prin cugetare și virtute, în, cu și prin Acela care S-a făcut Om pentru ca omul să se îndumnezeiască după har, Mântuitorul Hristos, Dumnezeu - Omul².

A. Iubirea reprezintă fundamentul educației, iar rațiunea și educația religioasă reprezintă materialul din care acesta se construiește. Fără iubire nu vom ajunge la sufletele copiilor care resping duritatea și severitatea, care deși nu se recomandă a fi folosite, din nefericire încă se mai practică.

Este necesar „să ne facem iubiți, să introducem treptat simțul datoriei, al sfintei frici față de Dumnezeu” pentru ca inima lor să se deschidă cu ușurință și să primească cu bucurie să fie modelate asemenea lutului ce devine vas ales în mâna olarului. Există părinți ce se plâng că, deși se jertfesc zilnic pentru fericirea copiilor lor, aceștia totuși nu ascultă și se întreabă de ce? Pentru că, deși copiii văd și știu acest lucru, ei doresc mai mult decât atât, vor să știe că sunt iubiți.

În tot ceea ce facem să nu uităm că nimeni nu e obligat să ne iubească, ci noi trebuie să ne comportăm astfel încât să atragem simpatia copiilor noștri. Cel care se știe iubit, iubește și cel care este iubit, obține totul, mai ales de la copii și tineri”. Iubirea nu poate fi impusă cu forța³. Asemenea lui Iisus Hristos suntem datori să ne facem mici cu cei mici. Să nu ne limităm doar la a asigura confortul material. Oricât de multe lucruri le-am oferi, nu vom reuși niciodată să contrabalansăm

¹ Constantin, Necula, *Ascultă Israel... Activitatea învățătoarească a Profeților în Vechiul Testament*, Editura Tehnopress, Timișoara, 2004, p. 29

² Preot prof. univ. dr. Sebastian, Șebu, Prof. Monica Opreș, prof. Dorin Opreș, *Metodica predării religiei*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2000, p. 20

³ Preot prof. Ilie, Moldovan, *Adolescența, preludiv la poemul iubirii curate, Viața intimă a elevului de liceu în perspectiva educației creștine ortodoxe*, ediția a II-a, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2005, p. 8.

lipsa afecțiunii, a iubirii dăruite necondiționat, a timpului oferit cu generozitate pentru a-i asculta, a-i sfătui și a-i ajuta ori de câte ori e nevoie, ținând cont de unicitatea fiecărui copil și de vârsta acestuia⁴.

Toată iubirea pe care părinții doresc să o primească de la copiii lor, trebuie s-o dăruiască mai întâi ei, ținând cont și de dorințele lor de a fi împreună cu ei și de a le lăsa libertatea de a se manifesta prin râsete, voie bună, alergări, jocuri, gălăgie, pentru ca aceștia să se poată bucura din plin de copilărie.

Soții nu trebuie doar să-și iubească copiii, mai întâi trebuie să se iubească între ei. Iubirea reciprocă are o influență uriașă în formarea caracterului copiilor. Această iubire trebuie îmbogățită permanent pentru ca familia să devină o „școală a iubirii”. Respectul și înțelegerea dintre soți va ajuta la depășirea dificultăților cauzate de diversitatea de vederi în problema educației copilului, acestea fiind motivele cele mai frecvente ale discuțiilor dintre soți, certurilor neplăcute, rupturilor de familie. Soluția comună trebuie căutată cu răbdare, punând accentul pe ceea ce este esențial, altfel copiii vor fi dezorientați, neștiind de cine trebuie să asculte, când părinții au păreri diferite.

B. Rațiunea trebuie să-i conducă pe părinți în educația copiilor, străduindu-se să convingă copilul cu bunătate și răbdare prin: dialog deschis, corijare iubitoare și să ceară cu discreție copilului doar ceea ce în realitate este capabil să dea, manifestând în același timp o mare încredere în el, ajutându-l să atingă ținte din ce în ce mai înalte.

Dialogul deschis trebuie dezvoltat chiar dacă familia de azi are tot mai puțin timp de a sta împreună. Chiar și atunci când sunt împreună, „fac tăcere pentru a nu-l deranja pe cel aflat în extaz în fața noului altar – televizorul/.

În goana după a „a avea” părinții dedică tot mai mult timp pentru realizări materiale, uneori împinși de dorința de a fi mai presus ca ceilalți, uitând că „a fi” om și „a forma” oamenii de mâine e o datorie mai presus de toate⁵. Părinții trebuie să acorde suficient timp copiilor pentru ca aceștia să-și exprime liber părerile lor, să-i asculte și să-i lase să vorbească mult.

Câștigându-le încrederea, să-i ajute să-și abandoneze inima, încredințându-le frământările lor, cerând explicații și sfaturi de la ei. Odată câștigată această încredere ea trebuie menținută prin:

- mărirea sentimentului de valoare personală a copilului evitând folosirea cuvintelor: rău, leneș, urât, prost, obraznic, etc. sau a expresiilor: „Nu ești bun de nimic!”. „Mi-e rușine cu tine!”, care-l determină pe copil să nutrească sentimentul de rușine și nemulțumire de sine;
- acordându-i atenție, copilul simte că este important, însă tratat cu asprime simte că are o valoare mai mică;
- părinții sunt datori să le respecte intimitatea;

⁴ Idem., p. 33.

⁵ Hilary, Rich, Helaina Lake Kravitz, *Căsnicia perfectă*, Editura Teora, București, 2006, p. 182.

- părinții sunt datori să nu vorbească cu alții despre defectele lor, insuccesele de la școală;
- „să nu-i ia în râs pentru primele lor simpatii”;
- „să se întrețină familiar cu copiii lor cât mai mult timp posibil”;
- „să răspundă cu răbdare la întrebările lor stându-le la dispoziție fără a se arăta plictisiți”;
- să se joace cu ei când sunt mici pentru ca aceștia să simtă că sunt iubiți.

Fără iubire nu există încredere și fără încredere nu poate fi vorba de educație. Sunt trei sentimente ce asigură stabilitate copilului și formarea unei corecte păreri despre sine: unicitatea, apartenența, și simțământul că este iubit.

Fiecare copil trebuie să recunoască faptul că e unic și poate aduce o contribuție în familie pe care nimeni altcineva nu o poate aduce. Pe măsură ce copilul e înconjurat și îmbrățișat cu iubire, acesta își dezvoltă o sensibilitate pentru dragoste și simte că aparține familiei și crește încrederea sa în oameni. Iubirea necondiționată dă copilului o mare siguranță și-l ajută să devină o persoană serioasă și matură.

Corecția trebuie să fie iubitoare. Greșelile copiilor nu sunt făcute, cum s-ar putea crede, din răutate, ci mai degrabă pentru că nu sunt asistați corect. Ei doresc să fie înțeleși, apreciați, ajutați și iubiți pentru ceea ce sunt, așa cum rezultă din destăinuirile lor.

Autoritatea părintească e o realitate și o responsabilitate ce trebuie exercitată deoarece copiii au nevoie de călăuze care să le vorbească, să-i sfătuiască, să-i corijeze cu iubire, ținând seama de faptul că modelăm persoane, nu obiecte. Să ajutăm copiii să-și îndrepte greșelile mai mult decât să se dezvinovățească, insistând pe o sinceritate maximă.

Este necesar să le repetăm unele lucruri de mai multe ori, dar cu răbdare și dragoste reușim să punem ordine în multe. Dacă este cazul să avertizăm, s-o facem cu delicatețe, între patru ochi și în secret, pentru ca ei să-și deschidă inima, chiar și atunci când, în orgoliul lor, cred că nu ar trebui s-o facă. Referitor la **pedepse**, iată câteva sfaturi inspirate:

a. „Nu pedepsiți niciodată decât după ce ați epuizat toate celelalte mijloace”.

– „Este desigur mai ușor să ne enervăm decât să răbdăm, să amenințăm un copil decât să-l convingem”.

– „Este mai comod pentru nerăbdarea și mândria noastră să-i pedepsim pe cei ce ni se împotrivesc în loc să-i corijăm prin a-i suporta cu tărie și bunătate”.

– Sunt rare cazurile când ajută o pedeapsă neașteptată dată înainte de a fi căutat mai întâi alte mijloace.

– Părinții care nu iartă nimic copiilor, obișnuiesc să-și ierte totul lor înșiși.

– „Se recomandă ca acolo unde e suficientă atenționarea să nu fie folosit reproșul, iar unde reproșul este suficient, să nu se meargă mai departe”.

b. „Pentru a corecta să se aștepte momentul potrivit”.

- „Nu pedepsiți copilul chiar în clipa greșelii sale ... trebuie să-i lăsați timp pentru a reflecta, pentru a intra în el însuși”... să-și consume vina devenind conștient de greșeală, izvorând astfel în inima lui dorința de îndreptare.

- Să nu acționați din pasiune sau furie, dar „mai înainte de toate așteptați să fiți stăpâni pe voi înșivă”.

- În anumite momente foarte grave, ajută mai mult o recomandare la Dumnezeu, „un act de umilință făcut față de el decât o furtună de cuvinte”.

c. Să fie lăsată întotdeauna nădejdea iertării

- „A uita și a face să se uite zilele triste ale greșelilor” este marea artă a unui bun educator. Dumnezeu ne iartă în Taina Spovedaniei și aruncă păcatele (greșelile) noastre în Marea Uitării și scrie: „Interzis pescuitul!”

- „Trebuie evitate durerea și teama inspirate de corijare și spus totdeauna un cuvânt de întărire”.

- Uneori e îndeajuns să-i facem să creadă că nu ne gândim că au făcut-o cu răutate și-i putem astfel împiedica să mai cadă din nou în aceeași greșeală.

d. Dacă totuși e necesar aplicarea unei pedepse, aceasta trebuie să fie de așa natură încât să-i facă să devină mai buni

- Pentru copii și tineri „este pedeapsă doar ceea ce slujește ca pedeapsă”. S-a observat, de pildă, că un simplu gest ce exprimă nemulțumirea părintelui, „o privire deloc iubitoare asupra unora produce un efect mai mare decât l-ar produce o palmă...”

- „Să ne amintim că forța pedepsește viciul, dar nu-l vindecă pe cel vicios”.

C. Educația religioasă a copiilor reprezintă o altă problemă foarte importantă pentru familia creștină. „Dacă cineva nu știe ce este iubirea, nu-l va putea cunoaște pe Dumnezeu care este Iubire”. Să vedem deci de ce au nevoie copiii noștri în formarea lor religioasă⁶

1. În primul rând când în familie există mărturia vieții creștine este ușor să-ți conduci copiii la credință. Și în domeniul acesta, ceea ce are influență asupra lor nu sunt atât lecțiile sau sfaturile, cât mai ales, ceea ce sunt părinții și cum trăiesc ei, deschizându-le calea prin exemplu.

2. În al doilea rând trebuie să crească iubirea dintre soți, pentru că astfel vor reuși să-și iubească mai mult copiii. Ei au nevoie să simtă: afecțiunea, delicatețea, admirația, încrederea, înțelegerea pe care părinții o au unul față de celălalt și față de ei, descoperind astfel reflexul iubirii divine căreia iubirea părintească îi este revelația.

3. „Unde este dragoste și iubire, acolo este Dumnezeu”, (...) dacă ne iubim unii pe alții, Dumnezeu rămâne în noi, iar dragostea lui în noi este desăvârșită”(I Ioan 4,7).

⁶ David și Mary, Ford, *Căsătoria, cale spre sfințenie*, ediția a II-a, traducere din limba engleză de Constantin Făgețan, Editura Sofia, București, 2007, p. 24.

4. Părinții trebuie să țină cont de faptul că „la o anumită vârstă, copiii nu vor să facă anumite lucruri numai din tradiție sau pentru că așa spun ei, ci vor să le înțeleagă și să le aleagă personal. De aceea, educația la o credință din convingere cere ca practicile religioase să fie propuse - nu impus”.

5. E necesar să se scoată în evidență frumusețea, măreția și sfințenia religiei ce propune mijloace atât de ușoare și folositoare pentru liniștea inimii și mântuirea sufletului așa cum sunt Sfintele Taine și rugăciunea. Sunt anumite momente: dimineața și seara, înainte și după masă, în amintirea unor evenimente speciale, în care rugăciunea în familie poate găsi în toți disponibilitate și să devină ocazie pentru a crește în iubire.

6. Religia trebuie prezentată copiilor ca o religie a bucuriei și nu ca pe „o serie întreagă de interdicții”. De asemeni, Dumnezeu nostru este cel „al bucuriei, al libertății, al speranței și al iubirii și nu un judecător inflexibil” de care inima copiilor să se desprindă ușor pentru că-i înspăimântă. În sufletul fiecărui om există un gol de forma lui Dumnezeu și nu se poate umple decât cu Dumnezeu și pentru că El este Iubire, întreaga ființă este chemată la iubire, la bucurie. De altfel însăși Evanghelia este în realitate un anunț de mari bucurii: „Vă vestesc o mare bucurie” (Luca 2, 10), „Bucurați-vă și veseliți-vă”(Matei 5, 12).

7. Având în vedere faptul că viața este darul lui Dumnezeu, iar soții sunt doar colaboratori la planul său de Creație, e necesar ca părinții să admită faptul că ai lor copii le sunt încredințați spre îngrijire și educare, dar aceștia nu le aparțin. În eforturile lor zilnice ei ar trebui să-și educe copilul astfel încât el să recunoască faptul că este creat după chipul lui Dumnezeu și că datoria lui este să întruchipeze cu ajutorul harului divin acea imagine cât poate mai bine.

În preocuparea lor de a-și vedea copiii fericiți, unii părinți îi protejează în mod exagerat și intervin mereu pentru ei. Astfel ei sunt privați de posibilitatea de a-și asuma responsabilitatea pentru acțiunile și faptele lor. Din această cauză nu pot lua singuri decizii corecte, nu vor fi în stare să nutrească sentimente pozitive față de sine și față de ceilalți, să aibă un echilibru emoțional stabil, să se simtă acceptați pentru ceea ce sunt și nu pentru reușitele lor⁷.

Acești copii vor fi fragili și sensibili ca plantele din seră care nu suportă clima uneori neprielnică, din afara mediului în care au crescut. Când vor trebui să facă față dificultăților inerente vieții în afara familiei, vor constata că nu vor reuși să se adapteze pentru că nu au fost lăsați să se confrunte cu realitatea care nu rareori este dură. Aceștia vor fi deprimați, vor plânge, se vor simți respinși și nu vor putea înfrunța situația neplăcută, ceea ce denotă faptul că au un respect de sine scăzut. Acesta reprezintă un factor fundamental pentru îmbolnăvirea mintală, alcoolism, sinucidere,

⁷ Mony, Elkaim, *Cum să supraviețuim în propria noastră familie*, traducere din limba franceză de Monica Grădinaru, Editura Curtea Veche, București, 2007, p. 50.

dependență de droguri și crime. De asemenea, aceste persoane nu au maturitatea necesară pentru a întemeia o familie creștină în stare să înfrunte furtunile vieții⁸.

Unii părinți cred că au dreptul de a conduce și controla viitorul copiilor lor. Deși au o mare responsabilitate în a-i crește și educa, ei nu devin prin aceasta stăpânii lor și nu au dreptul să le reproșeze faptul că ar fi nerecunoscători pentru efortul și truda lor, atunci când se mută din căminul părintesc⁹. Prin aplicarea permanentă și generoasă a cuvintelor lui Iisus: „Iubiți-vă unii pe alții, așa cum Eu v-am iubit pe voi” (Ioan 13, 34), în contextul vieții de familie acțiunea educativă este asigurată pentru că nu există probleme, obstacole, dificultăți care să nu poată fi depășite și învinse prin iubire.

Bibliografie:

1. Constantin, Necula, *Ascultă Israel... Activitatea învățătoarească a Profeților în Vechiul Testament*, Editura Tehnopress, Timișoara, 2004;

2. Preot prof. univ. dr. Sebastian, Șebu, Prof. Monica Opriș, prof. Dorin Opriș, *Metodica predării religiei*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2000;

3. Preot prof. Ilie, Moldovan, *Adolescența, preludiu la poemul iubirii curate, Viața intimă a elevului de liceu în perspectiva educației creștine ortodoxe*, ediția a II-a, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2005;

4. * * * (2001), *Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001;

5. David și Mary, Ford, *Căsătoria, cale spre sfințenie*, ediția a II-a, traducere din limba engleză de Constantin Făgețan, Editura Sofia, București, 2007;

6. Mony, Elkaim, *Cum să supraviețuim în propria noastră familie*, traducere din limba franceză de Monica Grădinaru, Editura Curtea Veche, București, 2007;

7. K. V., Zorin, *Păcatele părinților și bolile copiilor*, traducere din limba rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Editura Sofia, București, 2007;

⁸ Idem, p. 126.

⁹ K. V., Zorin, *Păcatele părinților și bolile copiilor*, traducere din limba rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Editura Sofia, București, 2007, p. 96.